

Dato: 2. oktober 2020

Til: Miljø- og Fødevareministeriet, mfvm@mfvm.dk

CC: carp@mfvm.dk, mik@mfvm.dk og anmsn@mfvm.dk

Skrevet af: Nora Skjernaa Hansen, skovpolitisk seniorrådgiver, 31 19 32 60, nsh@dn.dk

Klima-skovfonden har et ædelt formål, men bevæger sig i mineret terræn

Høringssvar på lovforslag om Klima-skovfond, journalnummer 2020-16152

Opsummering

- Hensyn til og styrkelse af biodiversitet skal skrives ind i § 1 stk. 2 pkt. 3 som et delformål. Klimakrisen og biodiversitetskrisen skal løses sammen.
- Skovrejsning (af produktionsskov) bør i § 1 stk. 2 pkt. 1 og § 4 stk. 1 pkt. 1 udvides til også at omfatte naturlig tilgroning og urørt skov samt tilhørende lysåbne naturtyper, f.eks. som "etablering af skovlandskaber, herunder produktionsskov og urørt skov".
- Klimasikkerhed i skovprojekterne opnås gennem at tilføje et nyt punkt i § 1 om variation, risikominimering, robusthed, resiliens, tilpasningsdygtighed, fleksibilitet og langsigtetthed, herunder at produktionsskove skal etableres og forvaltes naturnært.
- Projekterne er ikke compensation i regnskabsmæssig eller langsigtet klimamæssig forstand og bør i stedet omtales som klimabidrag. Fonden bør ikke "sælge CO2-beviser" (§ 4 stk. 1 pkt. 4), men blot udstede beviser på klimabidraget.

Alle elsker skov

Danmarks ældste naturmål er og har længe været at fordoble det danske skovareal. Skov er vidunderlig og værdifuld for samfundet, fordi skoven kan levere så mange forskellige materielle og immaterielle goder. Derfor tager Danmarks Naturfredningsforening (DN) som udgangspunkt meget positivt imod det politiske initiativ om at sætte mere skub i processen mod mere skov i Danmark med denne Klima-skovfond. Det er også positivt, at fonden kan bidrage til udtagning af lavbundsgrunde. Høringssvaret her handler altovervejende om skovene.

Formålet om at disse nye skove skal have et særligt fokus på klima er naturligvis ædelt set i lyset af klimakrisen, men også meget følsomt. Der skal ikke meget usikkerhed eller mange fejltrin til, før det ender med (debat om) greenwashing og klimabedrag. I så fald bliver det ikke attraktivt at bidrage til fondens kapital. Det er derfor helt afgørende at opbygge et system med høj troværdighed og skabe klarhed omkring bidraget til den grønne omstilling totalt set. Herunder ikke mindst hvordan uundgåelige trade offs mellem vor tids to store kriser, klimakrisen og biodiversitetskrisen, håndteres, og hvordan mulige synergieffekter garanteres.

DN er enig i, at disse nye skove skal levere en klimagevinst for kloden og det danske klimaregnskab. Det opnås primært ved at sænke udledningen af klimagasser fra jorden gennem op hørt landbrugsproduktion og øge optaget og dermed lageret af CO₂ i træer, andre organismer og jordbunden. Sekundært kan der opnås en gevinst ved at lagre en del af det optagede kulstof udenfor skovene i fx huskonstruktioner samt ved at undgå udledninger fra produktion af andre materialer, som kan erstattes med træ. En skovs samlede klimaregnskab afhænger af mange faktorer som placering, træarter, forvaltningssystem og den eventuelle brug af træet, og visse klimaeffekter er kun sparsomt belyst, herunder albedoeffekt og effekter af diverse naturlige partikler fra skovene.

Når nye projekter lægger beslag på en begrænset arealressource er det dog ikke tilstrækkeligt at forfølge et enkelt formål, nemlig klimaet. Heldigvis er det relativt nemt at opnå synergier med vandmiljø, drikkevand og friluftsliv i de nye skove. Biodiversitet er straks sværere, da der er en reel konflikt (trade off) mellem især intensiv træproduktion og levesteder, men samtidig umuligt at se bort fra, også i en klimakontekst¹. Fonden bør i sit virke følge IUCN-kriterierne for naturbaserede løsninger fra 2020². Beslutninger om ny skov er i særlig grad fremtidsbeslutninger eftersom træerne og deres afkom skal optage arealet i mange århundreder fremover.

I lovforslaget lever Klima-skovfonden endnu ikke op til de berettigede forventninger til en sådan institution.

Formålet er alt for snævert formuleret

Formålet med loven er unødvendigt snævert formuleret, hvilket kan blive en hæmsko for fondens succes; både regnet i attraktivitet og positive effekter. I stedet for "skovrejsning med etablering af skovbryn" kunne formålet kobles til det nuværende nationale mål i Skovprogrammet om mere skov³, og formuleres som "**etablering af nye skovlandskaber**". Ordet "skovlandskab" bør samtidig få en formel definition, fx "varierede naturområder bestående af skov og andre naturtyper i økologisk sammenhæng med skoven". Dette er i overensstemmelse med ministersvar 1293, september 2020⁴. Det er dog kun selve skovarealet som tæller med i nationale og internationale opgørelser.

Desuden bør det allerede i lovens første paragraf fremgå tydeligt, at skovene skal være **varierede, robuste, have en høj tilpasningsevne** til et fremtidigt klima samt give en høj grad af fremtidig valgfrihed med hensyn til forvaltning. Disse forhold er helt afgørende for at den forventede klimaeffekt opnås med tilstrækkelig sikkerhed. De er til dels medtaget i et hjemmesidesvar i forbindelse med fondens lancering⁵, men bør også tydeligt fremgå af lovteksten.

Loven bør også tilføjes en indledende paragraf, som tydeligt slår fast, at de positive klimaeffekter ikke må opnås med tab af biodiversitet som konsekvens og at fonden i alle projekter skal adressere og afbalancere trade offs mellem klima og biodiversitet samt opnå mulige synergier. En formulering kunne være at "Fondens arbejde tilrettelægges, så målsætningen om at **vende tabet af biodiversitet** til en fremgang i videst muligt omfang understøttes som en del af de konkrete aktiviteter."

¹ [CBD/SBSTTA/23/3](#) og [CBD/SBSTTA/23/INF/1](#) (part B)

² <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2020-020-En.pdf>

³ https://mst.dk/media/203417/faktaark_skovprogram-1.pdf

⁴ <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/mof/spm/1293/svar/1693119/2251641.pdf>

⁵ "Skovrejsning i regi af fonden skal sikre en god klimaeffekt og samtidig sikre skove, der er robuste og stabile på lang sigt, og som har synergi til miljø, natur mv. Der vil bl.a. være krav om etablering af skovbryn samt opbygning af stabile og klimarobuste bevoksninger, fx med træartsblandinger, så risiko for stormfald og angreb af sygdomme og skadeinsekter minimeres. Fonden kan vælge at tilbyde forskellige "skovrejsningspakker", herunder pakker med høj fokus på klimaeffekt eller med øget fokus på synergieffekter som f.eks. biodiversitet, vandmiljø, kvælstofeffekter, friluftsliv mm. Dermed sikres det, at det bliver attraktivt at investere i fonden." <https://mfvm.dk/landbrug/klima-og-landbrug/faq-klima-skovfonden/#c78377>

Der kan findes en vis inspiration i de seneste notater med anbefalinger til Lea Wermelin fra Skovrådet, april 2020⁶, fx følgende udklip:

Skovrådet fremhæver, at skovrejsning alt efter art og type rummer potentiale for synergi mellem varetagelse af flere forskellige hensyn samtidig og understreger, at der også kan være trade offs, hvor optimering i forhold til nogle hensyn, fx klimahensyn, kan ske på bekostning af andre hensyn.

Skovrejsning, med fokus på at opnå klimaeffekter gennem træproduktion, bør imidlertid samtidig indeholde biodiversitetstiltag; se for eksempel Skovrådets notat: "Fremme af biodiversiteten i produktionsskoven". At tage gammel løvskov

Skovrejsning med klimaformål skal foretages med hensyntagen til de mange andre mål som skovrejsning også kan opfylde for eksempel natur, kvælstofoptag, grundvand, rekreative muligheder og produktion.

A.2. En tilskudsordning med klimaformål skal fokusere på de samlede klimaeffekter, dvs. skovens generelle evne til CO₂-optag, lager, stabilitet, robusthed og træernes evne til at levere produkter med høj substitutionseffekt.

Se endvidere afsnittet nedenfor om biodiversitet, skovtyper og forvaltning.

Der er ikke tale om egentlig klimakompensation

Klima-skovfonden vil med sine projekter forøge optaget af CO₂ i danske skove (og vådområder). Det er dog **ikke godkendt klimakompensation** efter de internationalt anerkendte kriterier. Derfor bør ordet ikke anvendes i forbindelse med fonden, da det svarer til at kalde noget Fairtrade, uden at det er certificeret som sådant. Fonden bør heller ikke sælge CO₂-enheder, da disse enheder (mængder CO₂) jo indregnes i det nationale danske klimaregnskab i arealforvaltningssektoren (LULUCF). Det er mere ærligt og gennemskueligt at italesætte, at bi-dragyderne til fonden yder et vigtigt klimabidrag eller klimadonation, som hjælper Danmark med at nå op til de fastsatte målsætninger, og kan modtage et bevis for dette bidrag målt i tons CO₂.

Projekterne er heller ikke egentlig kompensation i klimamæssig forstand. Selv om skoven optager lige så meget CO₂, som en given virksomhed for eksempel udleder i form af fossile brændstoffer, så **går det ikke i nul for klimaet** eftersom den samlede pulje af kulstof i biosfæren og atmosfæren (altså på jordoverfladen og i luften) øges permanent (i millioner af år) når der udledes CO₂ fra fossile kulstofkilder.

Træplantning kan skabe en snæver regnskabsmæssig neutralitet (netto-nul), så længe den nye skov vokser op, men der er **begrænset areal til rådighed** på kloden til ny skov, og det er altså en kur, som kun kan bruges en gang. Desuden viser klimamodellerne tydeligt, at vi er nødt til både at nedbringe vores fossile udledninger til stort set nul OG skabe et øget optag - og dermed lager - af kulstof i økosystemerne samt muligvis i form af endnu umoden og meget dyr og energikrævende teknologi til varig lagring i undergrunden, hvis vi skal have en chance for at undgå helt uoverskuelig global opvarmning. Ordet kompensation kan altså give en **falsk god samvittighed**. Løsningen er altså – populært sagt - ikke at fortsætte med at flyve til Thailand og så prøve at kompensere med træplantning. Løsningen er at begrænse flyvning til et absolut minimum, og så bruge pengene på fx varierede, naturrige skove.

Kompensationsbegrebet har desuden sit udgangspunkt i en afladstanke, som indluller os i troen på, at omstilling ikke behøver koste på andet end pengepungen. I jagten på den

⁶ https://skovraadet.dk/fileadmin/user_upload/skovraadet/Anbefalinger_til_Miljoeministeren_fra_Skovraadet.pdf

”nemme løsning” kommer begejstringen derfor let til at retfærdiggøre, at en reel grøn omstilling af samfundet væk fra den fossile æra udskydes til ”engang i fremtiden”. Man **risikerer derfor utilsigtet at forsinke den nødvendige omstilling**, og faktisk forværre problemet yderligere, da det som bekendt er den akkumulerede mængde CO₂ i atmosfæren, der er afgørende for om vi kan bremse klimaforandringerne. Risikoen for faktisk at skade mere end gavne er ekstra stor for ”ex ante”-beviserne, altså den CO₂, som projekterne har potentiale til at optage i fremtiden. Samtidig er regnskaber over både ”ex post”- (opnået) og ex ante- (forventet) kulstoflagring illustrative til at vise projekternes langsigtethed.

Biodiversitet, skovtyper og forvaltning

Det er ikke tilstrækkeligt ambitiøst, at fonden kan vælge at sikre synergieffekter med for eksempel biodiversitet. Det skal naturligvis være et tydeligt krav, som anført ovenfor. DN anser også at de fleste, som donerer til fonden, vil forvente dette. De firmaer, som er længst fremme på dette område, kræver både **sikkerhed for positiv klimaeffekt og natureffekt**. Finanslovsteksten lyder ”Fondens aktiviteter kan blandt andet bestå i skovrejsning og udtagning af kulstofrig landbrugsjord.” (DN’s understregning). Selv hvis skovrejsning tolkes snævert som produktionsskov er det altså fuldt muligt – i kraft af formuleringen ”blandt andet” - at indarbejde **urørt skov**, herunder ved naturlig tilgroning, som et projekt eller del af et projekt under Klima-skovfondens finansiering. Det er allerede fuldt belyst⁷, at også denne type naturprojekter har et væsentligt optag og dermed lagring af CO₂, som dog kan være langsommere end ved plantning og som ikke indeholder en eventuel positiv klimaeffekt af at bruge træprodukter. Til gengæld er den positive biodiversitetseffekt desto højere i form af naturligt varieret skov med hurtig skabelse af mange forskellige levesteder.

Som loven nu er formuleret kræver sådanne aktiviteter fra fonden et senere tillæg til lovgivningen i form af en bekendtgørelse (§ 4 stk 1 pkt 5). Det er unødvendigt begrænsende.

Det kan også være en spændende mulighed at koble ny produktionsskov med udlægning af urørt skov i eksisterende, ældre produktionsskov. Et ofte fremført argument for ny produktionskov er jo muligheden for at lette produktionspresset på de ældre, naturrige skove, men den direkte kobling mangler i dag. Der er selvfølgelig et overlap med Naturfonden, som skal håndteres, men det er temmelig drastisk, gammeldags og lidet attraktivt helt at udelukke alle former for urørt skov, tilgroningsnatur og lysåben natur fra fondens aktiviteter. Det **harmonerer dårligt med de offentlige skovrejsningsprojekter** (fx Naturstyrelsen og Århus Kommune) og profilerede firmaskovprojekter (fx COOP-folkeskove) som gennemføres nu.

DN ser et kæmpe behov for store satsninger på både gamle og nye urørte skove og skovlandskaber for at **bremse biodiversitetskrisen**. DN har dog også den holdning, at Danmark fortsat og måske i stigende grad har behov for at **producere træ**, som er et fornybart og i sig selv miljøvenligt materiale. Det skal blandt andet ske i en del af de nye skove. Vel at mærke ikke i usikker plantageform, men i form af robust, naturnær skovrejsning.

Det er således afgørende for den samlede bæredygtighed af fonden, at der både er mulighed for

- 1) ny urørt skov eller biodiversitetsskov i form af naturlig tilgroning, evt. med kickstart af en supplerende tilplantning, og
- 2) produktionsskov i form af naturnær skovrejsning, dvs. en robust, varieret og tilpasningsdygtig skov med store naturhensyn i kombination med en effektiv træproduktion både på kort sigt og lang sigt. Naturnær træproduktion er mere klimasikker end plantager, får et højere gennemsnitsligt kulstoflager, giver større andel træ til byggeri og højere naturindhold samt bedre tilpasningsevne/valgfrihed fremover.

Og at der tages afstand fra ensidige, ensformige og yderst sårbare samt klimausikre plantager bestående af ganske få hovedsageligt ikke-hjemmehørende træarter.

⁷ https://static-curis.ku.dk/portal/files/241891135/Sagsnotat_kulstof_skovrejsning_20200525_bilag.pdf

Giver projekterne en reel klimagevinst?

Skovrejsning på landbrugsjord regnes generelt som problematisk, rent klimamæssigt, fordi det forudsættes, at **landbrugsproduktionen så flytter et andet sted hen** og der fortrænger natur, som kan være langt mere værdifuld klimamæssigt såvel som for biodiversitet og sociale forhold. Det kaldes lækage. Risikoen er størst på god landbrugsjord, som også alt andet lige har det bedste potentiale for en hurtig og høj skovtilvækst og dermed klimaeffekt. Det kunne på sin vis tale for at prioritere dårlig landbrugsjord, men der er til gengæld den største konflikt mellem skovproduktion og potentiel biodiversitet.

Situationen i Danmark er dog på sin vis speciel, fordi vi har verdensrekord i andel dyrket jord, fordi vi har meget store problemer med udvaskning af næringsstoffer til sårbare, lavvandede havområder, fordi vi drikker vores grundvand, som i stigende grad er forurennet af landbrugsgifte, og fordi den helt overvejende del af landbrugsarealet bruges til foderproduktion.

Der er derfor mange **tungtvejende argumenter for at tage arealer ud af landbrugsproduktion**. Der er også tungtvejende argumenter for at øge arealet med skov(landskaber) som elskede og tilgængelige rekreativt åndehuller i et land med høj befolkningstæthed og lille skovandel, som levesteder for naturligt hjemmehørende skovlevende arter på sigt, og til dels som en øget hjemlig produktion af træ til at dække en del af vores forbrug i fremtiden.

Lækageproblematikken kan imødegås med en kraftfuld, politisk satsning på mere arealeffektiv fødevarerproduktion, dvs. planteproduktion til menneskeføde, evt. i nye dyrkningssystemer.

Projekterne giver desuden **ikke som sådan en additional klimagevinst**, når Danmark dels allerede har et mål om 70 % reduktion af netto-udledningerne ift. 1990, som disse skove jo skal medvirke til, og dels allerede har et mål om langt mere skov. DN anser dog, at **alle bidrag tæller**. Hverken Danmarks klimamål eller Danmarks mål for skovarealet kan nås uden at en lang række aktører vælger at bidrage på den måde, de nu engang kan.

Øvrigt

Som supplement til den helt centrale klimabogføring, bør der opstilles en **naturbogføring** for hvert af projekterne og fonden som helhed. Det er vigtigt for investorer og andre at kunne få overblik over en bredere bæredygtighed og udvikling af projekterne end blot klimaregnskabet. Der kan skeles til HedeDanmarks model for arealspecifikke biodiversitetskonti og en del af grundlaget kan være biodiversitetskortets bioscore for de pågældende områder. Hertil kommer begrænsninger af kvælstofudledning og pesticidlækage, som der også kunne udstedes beviser for. FSC har en procedure for **verifikation af økosystemydelser**, som kan anvendes.

Fonden ser alt andet lige ud til at blive mere attraktiv for lodsejere end den nuværende **tilskudsordning til privat skovrejsning**, bl.a. fordi der lægges op til at alle udgifter erstattes og at fonden står for en større del af det administrative arbejde med projektet. Pengene i den ordning (70 mio. kr. for 2021) burde jo så ideelt set omdirigeres til Klima-skovfonden, men eftersom bevillingen jo er landdistriktsmidler, så pengene risikerer muligvis at gå tabt? Det er **uklart, hvordan det håndteres**. Overlappene med andre ordninger, som er målrettet lavbundsjord og vådområder skal også klarlægges og håndteres.

Lavbundsjord

Som sagt ser DN det som et særdeles positivt element, at udtag af lavbundsjord kan fremmes af fonden. Det er et helt nødvendigt og meget **effektivt virkemiddel** for at bekæmpe både klimakrise og biodiversitetskrise, herunder dårligt vandmiljø som følge af blandt andet kvælstofudvaskning. Det bør fremgå meget tydeligt, at hydrologien genoprettes og at områderne forvaltes med **biodiversitet for øje**. Skovprojekter og lavbundsprojekter bør så vidt muligt ses i en sammenhæng. En del arealer kan oplagt blive en del af en kommende naturzone og eventuelt også indgå i store sammenhængende naturområder, herunder naturnationalparker.

Prolog ☺

Vi har travlt med at løse klimakrisen, men vi er nødt til samtidig at tænke bredt og langsigtet. Både for kommende generationer, alle de andre arter på kloden end vi mennesker, og for den umiddelbare troværdighed af vores satsninger nu.

I den forbindelse anser DN, som anført ovenfor, at variation, risikominimering, robusthed, resiliens, tilpasningsdygtighed, fleksibilitet og langsigtethed er helt afgørende variable i en troværdig skovsatsning. Naturlig tilgroning eller fri udvikling af urørt, delvis plantet skov kan i mange tilfælde være et glimrende redskab til at opnå et højt, sikkert og langvarigt optag og dermed lagring af CO₂ fra atmosfæren samtidig med at biodiversiteten er i højsædet.

Det er dog på den anden side ikke muligt at forestille sig et samfund helt uden input af nye råstoffer til diverse materialer. Træ har i den forbindelse flere fordele i kraft af fornybarhed, letthed, styrke og fleksibilitet samt at produktionen i skoven kan foregå samtidig med sikring af andre samfundsgoder, dog ikke ubegrænset biodiversitet.

Derfor kan Klima-skovfonden heller ikke stå alene, trods indarbejdelse af flere biodiversitets-hensyn og -delmål. Der er stadig brug for en kraftfuld biodiversitetspakke med biodiversitetslov, ambitiøse naturmål for blandt andet urørt skov og naturnationalparker samt ny finansiering og juridiske virkemidler.

DN står gerne til rådighed ved spørgsmål og diskussion om lovforslaget samt den fremtidige udvikling af fonden.